

Fagligt Forum - Evaluering af værdi for projekt

Søren Bisp

SEGES Future Farming, Strategi og Vækst

Indhold

Konklusion	1
Baggrund for at etablere et Fagligt Forum i projektet	2
Det som projektet har fået med fra Fagligt Forum	2
Gensidig orientering – Hvert møde	2
Feedback på metode til opmåling af biodiversitet på bedriftsniveau (møde 1).....	2
Feedback på udfordring ved Land Use Change samt på deklaration af PEF på fodermidler og - blandinger (møde 1).....	3
Inputs og opfordringer under indledende orientering (møde 2)	3
Feedback på husdyrenes sundhed og velfærd – oplæg til debat om indikatorer for bedriftens rapportering samt samspil mellem sundhed og velfærd (møde 2)	3
Feedback på økonomisk robusthed – indikatorer og temaets betydning for bæredygtig udvikling på bedriften (møde 2).....	3
Feedback på landmandens rapportering – en konkret case for indikatorer og data (møde 3).....	3
Feedback på indikatorer for markjordens frugtbarhed (møde 3)	4
Feedback for indikatorer for vand og luftkvalitet (møde 3).....	4
Sammendrag af eksterne medlemmers evalueringer af deltagelse	4
Deltagere i Fagligt Forum - Organisering	5
Appendiks: Kommissorium	5

Konklusion

De syv eksterne deltagere fra virksomheder og universiteter har givet vigtig feedback på en række af projektets udfordringer og delresultater for især temaer og indikatorer for dokumentation af bæredygtig udvikling på bedriftsniveau.

De eksterne deltagere har alle oplevet stor værdi ved at deltage i projektets faglige forum og vil gerne, hvis et sådant forum videreføres, fortsætte deres deltagelse.

Baggrund for at etablere et Fagligt Forum i projektet

Der etableres et fagligt forum, som et vigtigt element i at sikre den faglige tilgang til miljø- og klimaberegninger samt øvrig dokumentation i forbindelse med etablering af det faglige fundament for landbrugsbedriftens bæredygtighedsplatform. Forum får deltagelse fra SEGES, universiteter samt fødevarer- og grovvarevirksomheder.

SEGES skal sikre, at arbejdet med at reducere landbrugets klima- og miljøpåvirkning sker på et så korrekt fagligt grundlag som muligt. Universiteternes rolle er at sikre, at anvendte LCA-beregninger (Life Cycle Assessment) samt beregninger for miljøpåvirkning mv. er internationalt anerkendte. Fødevarer- og grovvarevirksomheders rolle er at sikre, at deres leverandører, i det omfang det giver kommerciel mening, kan opnå en certificering således, at virksomhederne kan dokumentere produkternes miljø- og klimabelastning samt imødekomme øvrige krav til bæredygtig udvikling fra hele værdikæden.

Klima- og miljøberegninger er meget komplekse, og der er mange områder og detaljer, hvor der ikke er noget videnskabeligt sikkert grundlag. Derfor er det nødvendigt at foretage litteraturstudier og lave udredninger, som beskrevet i projektets arbejdsplaner, samt være opdateret på, hvilke beregningsmodeller der anvendes andre steder. På den baggrund er det en styrke at have et fagligt forum, der har indsigt og kompetencer til at guide hvilke datatyper, normtal og algoritmer der i den givne situation er mest korrekte at anvende.

Leverancer

- Leverancerne fra det arbejde, der varetages af det faglige forum, afrapporteres i de øvrige arbejdsplaner.

Herværende notat er udarbejdet som et læringspapir for værdien af et projekts brug af et fagligt forum.

Det som projektet har fået med fra Fagligt Forum

Gensidig orientering – Hvert møde

Ved hvert møde har en bordet-rundt givet en gensidig og bekræftet oplevelse af koordinering og orientering. Dette både hvad angår projekter, virksomhedsaktivitet, meldinger fra EU samt ikke mindst udfordringer, man som person eller organisation har stået med i arbejdet med bæredygtig udvikling.

Desuden er der givet feedback på seks temaer/opgaver der skal løses i projektets arbejdsplan 2 "Etablering af det faglige fundament for landbrugsbedriftens bæredygtighedsrapportering" samt vigtige og rettidige inputs for fremdrift i projektets arbejdsplan 3 "Etablering af foderdatabase for beregning af PEF".

Feedback på metode til opmåling af biodiversitet på bedriftsniveau (møde 1)

Det påpeges, at den valgte tilgang handler om den biodiversitet der findes på det ikke-dyrkede areal. Dette afføder en vigtig og ikke afsluttet diskussion af, om den funktionelle biodiversitet også bør indgå – især set i lyset af dens værdi for landbrugsproduktionen.

Det pointeres fra flere sider og med flere argumenter, at det kan vise sig afgørende for en positiv udvikling, at landmandens tiltag for en bedre biodiversitet kan honoreres for handlingen alene og ikke kun for den eventuelle og meget forsinkede effekt.

Flere deltagere peger på den store udfordring, som temaet står med, nemlig at ramme noget der kan anvendes internationalt for at den danske landmand dermed kan få honoreret sin indsats og på samme tid lade noget, som videnskaben og fagkundskaben anerkender, som en korrekt bestemmelse af biodiversitet.

Stor respekt for det gjorte arbejde, men også en vis skepsis for om løsningerne kan operationaliseres (omkostninger, udbredelse, effekt). Alt i alt vigtig feedback og koordinering som SEGES tager med i det videre arbejde.

Feedback på udfordring ved Land Use Change samt på deklaration af PEF på fodermidler og -blandinger (møde 1)

Der præsenteres en række problemstillinger ved de nævnte forhold relateret til beregninger af foders klimapåvirkning samt tre udfald for mulige anbefalinger fra Fagligt Forum.

Alle udtrykker enighed om, at der skal arbejdes for fælles databaser og samme beregningsmetoder – dels for réelt at kunne levere sammenlignelige tal, dels for at mindske omkostninger, bøv! og besvær. Der er en fælles opfattelse af, at det nok er EU-samarbejdet der bliver definerende.

SEGES får ikke endelig afklaring af de præsenterede problemstillinger og der kan ikke gives endelige anbefalinger. Vigtig debat der bekræfter SEGES i at være på rette spor samtidig med at kompleksiteten understreges. Det bedste råd er at handle på baggrund af fuld information. Der arbejdes efterfølgende videre med AU og SDU for videre afklaringer på data og beregninger.

Inputs og opfordringer under indledende orientering (møde 2)

- På baggrund af snak om tema om vand, kommer det frem at ammoniak og luftkvalitet bør optræde mere tydeligt af temaitter og indikatorer.
- På baggrund af snak om ledelse, kommer det frem at SEGES bør overveje at få indikatorer med omkring livskvalitet – det kommer til at ske hos virksomheder.
- SEGES bør kommunikere og understrege, at projektet ikke nødvendigvis er at genopfinde den dybe tallerken, men bygger ovenpå og sammen med eksisterende viden og værktøjer.

Feedback på husdyrenes sundhed og velfærd – oplæg til debat om indikatorer for bedriftens rapportering samt samspil mellem sundhed og velfærd (møde 2)

Stor respekt for det praksisnære og gennemarbejde. Svært tema der bevæger sig fra det strengt veterinære og rationelle til det meget populære og ofte irrationelle.

Den vigtigste feedback er, at SEGES skal gennemtænke og beslutte sig for hvem der kommunikeres til – hvilket godt kan være flere. Men i hvert fald være opmærksomme på, hvad det er forbrugerne ønsker at høre om – med de risici det indebærer. Og her erkender Fagligt Forum at landmanden bevæger sig fra målt sundhed til oplevet velfærd!

Opmærksomhedspunkt til brug af "negative tal" (dødelighed, kassationsprocent).

Gode udfordringer å la "hvorfor nyinfektionstal?" – der lægger op til, at SEGES skal på landmandens vegne være dygtige til at forklare de enkelte indikatorer i det endelige rapportformat.

Feedback på økonomisk robusthed – indikatorer og temaets betydning for bæredygtig udvikling på bedriften (møde 2)

Der er valgt to nøgletal, der begge lever op til kriterier for en indikator: Afkastningsgrad og Soliditetsgrad. Disse anerkendes af Fagligt Forum.

Den vigtige feedback går på, at det er vigtigt at forklare hvorfor netop disse nøgletal er medtaget (robusthed) og at man er nødt til at have en eller anden form for bedriftsøkonomi med i rapporteringen for at kunne tale om den samlede bæredygtige udvikling (de tre bundlinjer). Det er ikke en rapportering der går i stedet for den traditionelle økonomirapportering.

Feedback på landmandens rapportering – en konkret case for indikatorer og data (møde 3)

Spm fra projekt: Giver det mening at rapportere på, at landmanden overholder love og regler? Ja, er responsen fra FF. Ofte kender modtageren ikke til de krævende love og regler, som landmanden arbejder efter.

Konkrete inputs til videre overvejelse og debat i projektgruppen:

- Overvej "efteruddannelse" under ledelse eller arbejdsforhold.
- Overvej at rapportere eksplicit på *strategi for bæredygtig udvikling* og ikke kun *strategi* under temaet for ledelse.
- Under temaet om natur og biodiversitet kan det vise sig afgørende for oplevet værdi hos landmand (og læser), at begreber som *skov* og den måde *skov* optræder på i rapportering er godt forklaret i rapporten.
- Der opfordres til at gøre kulstoflagring eksplicit og tydelig.
- Det anbefales af arbejde med benchmarks for motivation og retning. Både erhvervets egne benchmarks og "samfundets" accepterede niveauer/mål.
- Der kan overvejes en light udgave for de landmænd der ikke er fuldtids.
- Meget vigtigt for motivation, at der kan rapporteres på det landmanden gør – også i dag.

Overordnet og vigtigt budskab fra FF: For at lykkes med rapportering skal landmanden hjælpes til at se værdien for ham – og den kan være svær at få øje på! Øget registrering af data bør i den grad undgås – også fordi flere virksomheder allerede har eller er ved at udvikle værktøjer for egen forretning/værdikæde.

Feedback på indikatorer for markjordens frugtbarhed (møde 3)

Der præsenteres indikatorer der matcher EU-jordrammedirektiv samt en tilgang baseret på landmandens tiltag for at mindske påvirkning/øge frugtbarhed. Der spørges til FF mening om det præsenterede.

- Stor anerkendelse til bredden i indikatorer. Virksomheder arbejder aktuelt med kulstofindhold.
- Anerkendelse til at tydeliggøre med en score som incitament – men det bliver svært!
- Opfordring til at beskrive potentialer for landmanden. Landmænd vil meget gerne lære nyt om netop jorden. Man kan måske undersøge muligheder for screening for potentielt/idéelt kvælstofindhold – men det er på den enkelte bedrift og kan givetvis ikke gøre generelt.

Feedback for indikatorer for vand og luftkvalitet (møde 3)

- Det understreges og anerkendes fra FF, at redegørelse for ammoniaktab er helt centralt i forbindelse med luftkvalitet. Hellere rapportere det én gang for meget end én for lidt.
- Koblet til belastningstal og dermed overholdelse af regler for brug af pesticider anerkendes der god kobling til at rapportere overholdelse af lover og regler.
- Vigtigt input om måske at kunne relatere belastningstallet et landbrugsareals sårbarhed.
- Som ved flere andre temaer/indikatorer foreslås det at undersøge for at kunne rapportere på handling, på management practice. Så landmanden kan vise, hvad han gør.

Sammendrag af eksterne medlemmers evalueringer af deltagelse

De syv eksterne deltagere er som interessenter i projektet interviewet om deres oplevelse af møderne. Der er blevet talt om værdi for den enkelte deltager og dennes organisation, om sammensætning af Fagligt Forum samt om formen. Interviews er gennemført efter afholdelse af det sidste møde.

Sammendrag af interviews om eksterne medlemmers evalueringer af deltagelse:

Der har ligget stor værdi i selve sammensætningen af Fagligt Forum: Relevante virksomheder, forskere og SEGES/L&F. Det har betydet værdifuld og relevant gensidig information og en uformel koordinering af retning for det faglige arbejde med dokumentation af bæredygtig udvikling.

Det er specifikt blevet nævnt, at det har været fremmede for fagligheden, at der ikke har skullet tages beslutninger, politik og interesser.

Flere nævner, at de ikke er bekendte med et lignende forum. Det skrives ikke ind i projekter og der er ikke ressourcer til denne form for faglige fora (eller lignende) indenfor arbejdet med bæredygtighed – blandt andet fordi der sker så meget på så mange forskellige fronter, at det kan være svært at etablere og forankre et forum, der både arbejder på tværs af projekter/interesser og over længere tid.

De eksterne medlemmer er alle blevet spurgt om de vil deltage i et lignende forum, hvis et sådant etableres for 2021. De er i den forbindelse blevet informeret om, at dette forum vil fungere på tværs af fire bæredygtighedsprojekter, der skal gennemføres i SEGES i 2021 (klima, virkemidler, cirkulær og finansiering). Det har alle sagt ja til.

Der kan blive optimeret på kommissorium med baggrund i deltagernes feedback og det faglige bredere sigte i de involverede projekter.

Deltagere i Fagligt Forum - Organisering

Eksterne deltagere:

- Anna Flysjö, Life Cycle Sustainability Mgr – Arla Foods
- Birgitte Raun, Produktchef kvæg - DLG
- Gustaf Bock, Director, Sustainable Farming – Danish Crown
- Jesper Sølvér Schou, Professor - KU IFRO
- Julie Henriksen, Landbrugsfaglig projektleder – Økologisk Landsforening
- Michael Stevns, CEO - Danish Agro
- Tommy Dalgaard, Professor - AU Inst. for Agroøkologi

Interne deltagere:

- Anette Christiansen, Miljøchef, Bæredygtighed, Miljø og Klima
- Hans Roust Thysen, SEGES Center for Klima og Bæredygtighed, formand for Fagligt Forum
- Nicolaj Ingemann Nielsen, chefkonsulent SEGES HusdyrInnovation (klima)

Medlemmer af projektets projektgruppe kunne valgfrit deltage – Seks personer

Der har været en fast referent tilknyttet møderne.

Appendiks: Kommissorium

Fagligt Forum

Projektet "Fundamentet for landbrugsbedriftens bæredygtighedsplatform"

Søren Bisp, projektleder
SEGES, Strategi & Vækst

Opdrag

"Fagligt Forum" etableres i det PAF-middelfinansierede projekt "Fundamentet for landbrugsbedriftens bæredygtighedsplatform".

Baggrund

Der er bred enighed blandt politikere, borgere og institutioner som FN og EU om, at landbruget skal øge indsatsen for at reducere påvirkningen på klima, miljø og natur. Det har blandt andet resulteret i at Danish Crown, Arla og Landbrug & Fødevarer er kommet med meget ambitiøse visioner om et klimaneutralt fødevarerhverv i 2050. EU's landbrugspolitik CAP 2020 lægger vægt på at understøtte landbrug, der tager klima- og miljøvenlige produktionsmetoder i brug. Samtidig efterlyses det, at landbruget i stigende grad følger op på klima- og miljøtiltag gennem certificering og stadigt flere kunder i detailhandlen udtrykker forventning til at kunne dokumentere klimapåvirkning på produktniveau.

Derfor er det nødvendigt for landbruget og for landbrugets virksomheder at kunne dokumentere den bæredygtige udvikling inden for klima og miljø samt på andre bæredygtighedstemaer som biodiversitet, dyrenes sundhed, jordens frugtbarhed, økonomi, ledelse og arbejdsforhold.

Landbrugsbedriftens bæredygtighedsrapportering skal skabe værdi af data og muligheder for faktabaseret og dokumenteret bæredygtig udvikling. For at sikre troværdighed af datagrundlaget i landbrugets værdikæder, er det afgørende at have et veldokumenteret fagligt grundlag, som basis for beregningerne bæredygtig udvikling på den enkelte landbrugsbedrift.

Bæredygtighed er meget komplekst, hvor der på mange områder endnu ikke er etableret videnskabeligt grundlag eller enighed om hvad bæredygtighed er, eller hvordan det beregnes. På den baggrund er det nødvendigt at have et fagligt forum, der har de nødvendige kompetencer til at bidrage til, hvilke datatyper, normtal og algoritmer der er mest korrekte at anvende.

Der er bl.a. behov for at etablere en foderdatabase for beregning af PEF (Product Environmental Footprint) samt normtal for landbrugets driftsgrene, som kan anvendes, hvor der mangler bedriftsspecifikke data for ressourceinput. Datagrundlag skal anvendes til at levere bedriftens bæredygtighedsrapportering samt beslutningsstøtte for bæredygtig udvikling via digitale løsninger til brug for den enkelte landmand på bedriftsniveau. Data skal kunne lægges til grund for markedsefterspurgte beregninger på produktniveau og for national rapportering til FNs mål for bæredygtig udvikling.

Projektets formål

Formålet er at etablere fundamentet for en landbrugsbedrifts bæredygtighedsplatform, så landmænd kan blive i stand til at dokumentere bedriftens bæredygtighed på et kvalificeret og standardiseret grundlag.

Projektets mål

Målet er at udarbejde et fælles fagligt og korrekt grundlag for de basisinformationer, der skal indgå ved udviklingen af en landbrugsbedrifts bæredygtighedsplatform.

Opgaver for Fagligt Forum

Fagligt Forum forventes at bidrage med følgende (ikke prioriteret rækkefølge):

Temaer: Forholde sig konstruktivt kritisk til de temaer for bæredygtig udvikling på bedriftsniveau, som præsenteres af projektet.

Indikatorer: Bidrage til, at projektet udvælger de mest effektfulde og retvisende indikatorer for de valgte temaer for bæredygtig udvikling på bedriftsniveau.

Beregning og data: Sikre, at beregning af indikatorværdier og datagrundlag er fagligt korrekt.

Internationale standarder: Sikre at beregninger af indikatorværdier er i overensstemmelse med de mest udbredte og/eller anerkendte internationale standarder.

Aktuel liste med temaer for bæredygtig udvikling på bedriftsniveau

Bæredygtig udvikling sker på de tre bundlinjer økonomi, social og miljø. Temaerne er:

Tema 1	Bedriftens økonomiske robusthed (økonomi)
Tema 2	Optimal ressourceanvendelse (økonomi)
Tema 3	Ledelse af bedriften (økonomi)
Tema 4	Efterlevelse af love og certificeringer (økonomi)
Tema 5	Arbejdsforhold (social)
Tema 6	Klimapåvirkning (miljø)
Tema 7	Biodiversitet (miljø)
Tema 8	Vandmiljø og vandressourcer (miljø)
Tema 9	Husdyrenes sundhed (miljø)
Tema 10	Markjordens frugtbarhed (miljø)

Temaerne er formuleret i regi af "Faglig Styregruppe" til projektet "Landbrugsbedriftens bæredygtighedsværktøj – Kravspecifikation og drejebog" (PAF-projekt 2019).

Organisering

I organisering af Fagligt Forum ønsker vi at kunne inddrage personer med indsigt og behov fra landbrugets virksomheder, fra universiteter og fra landbrugets produktionsgrene.

Medlemmer af Fagligt Forum

Der ønskes repræsentanter fra følgende interessenter i dokumentation af landbrugsproduktion:

- Danish Agro
- DLG
- Danish Crown
- Arla Foods
- Københavns Universitet
- Aarhus Universitet

- Økologisk Landsforening
- Landbrug & Fødevarer
- SEGES Svin
- SEGES Kvæg
- SEGES Plant
- SEGES Økologi

Ledelse

Formandskab varetages af SEGES.

Mødebooking, referat m.m. varetages af SEGES.

Mødestruktur

Det planlægges to fælles møder i Fagligt Forum.

Derudover må påregnes kortere møder mellem to eller flere medlemmer for at håndtere specifikke temaer eller indikatorer for bæredygtig udvikling.

Dækning af omkostninger

Mødedeltagelse og transport dækkes jævnfør gældende aftaler.

Øvrige længerevarende møder med et eller flere medlemmer eksterne til L&F SEGES dækkes jævnfør timekostpriser.

Øvrig aktivitet anses som varetagelse af medlemmernes normale jobfunktion.

Periode

Deltagelse i Fagligt Forum er for projektperioden 2020.

SEGES - Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.
Agro Food Park 15 - 8200 Aarhus N

T: +45 8740 5000 - F: +45 8740 5010 - E: info@seges.dk